

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060303

SLUTLIGT BESLUT
2024-03-08
Stockholm

Mål nr
ÖM 4893-23

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Vänersborgs tingsrätts, mark- och miljödomstolen, slutliga beslut 2023-03-23 i mål nr M 2655-22, se bilaga A

PARTER

Klagande

Marks kommun
511 80 Kinna

Ombud: Advokat MAPA, Front Advokater AB
Fabriksgatan 7, 412 50 Göteborg

Motparter

1. DAAB
2. MSAN
3. HÅEK
4. SVER
5. GFKA
6. ANKÅ
7. YSPL
8. REOL
9. SOOL

Dok.Id 2031490

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

10. LOSW

11. PESV

12. KESÜ

13. MAKW

14. BRAN

15. JÖAN

16. MAAN

17. SYBO

18. MAED

19. ANER

20. ANHA

21. RAHA

22. CALA

23. MALA

24. FRSL

25. ALTO

Ombud för 14–25: LEFR

SAKEN

Avvisad ansökan om tillstånd enligt miljöbalken

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS BESLUT

Mark- och miljööverdomstolen undanröjer mark- och miljödomstolens beslut under punkterna 1 och 3 och återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Marks kommun har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen i första hand ska undanröja mark- och miljödomstolens beslut att avvisa kommunens ansökan och återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling samt i andra hand ändra beslutet på så sätt att ansökan avvisas endast såvitt gäller dricksvattenledningen och att målet i övriga delar återförvisas till mark- och miljödomstolen.

KESÜ har anfört att han stödjer kommunens talan i målet.

DAAB, MSAN, HÅEK, SVER, GFKA, ANKÅ, YSPL, REOL, SOOL, LOSW, PESV och **MAKW** (DAAB m.fl.) har inte hörts av.

BRAN, JÖAN, MAAN, SYBO, MAED, ANER, ANHA, RAHA, CALA, MALA, FRSL och **ALTO**

(BRAN m.fl.) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens beslut.

Även **HEAH, TOAH, EMAL, SUBS, MOBO, MICL, MOCL, GUED, MIEM AMEN, LEFR, Gomo AB, STKA, HHKO, LIKO, KALA, PELA, ANLA, JOLA, BAMA, KEMA, CHMA, JOMA, ESNI, SAPE, SARE, EASM, HESN, ALST** och **KEST** (HEAH m.fl.) har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens beslut.

Mark- och miljööverdomstolen har bedömt att **KESÜ**, **DAAB m.fl.** och **BRAN m.fl.** (som kommunen lämnat uppgift om såsom berörda) ska tas upp som motparter här, men att så inte är fallet med **HEAH m.fl.** Detta ställningstagande påverkar dock inte frågan om vilka som

ska betraktas som sakägare i målet efter återförvisningen; den bedömningen har mark- och miljödomstolen att göra.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Marks kommun har anfört sammanfattningsvis följande. Syftet med ansökan är att fullgöra kommunens utbyggnadsskyldighet som följer av lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, LAV. Denna skyldighet uppkommer när det med hänsyn till lagens skyddsintressen behöver ordnas vattentjänster i ett större sammanhang. Skyddsintressena i LAV är dels skyddet för människors hälsa, dels skyddet för miljö. Hälsokriteriet har varit det primära och allennärådande skyddsintresset sedan lagstiftningen infördes och det var först i samband med 2006 års lag som skyddet för miljön infördes som ett ytterligare skyddsintresse. Kommunen har enligt 6 § LAV en skyldighet att sörja för att allmän va-anläggning kommer till stånd om det med hänsyn till bl.a. skyddet för människors hälsa behöver ordnas vattenförsörjning och har därvid bestämt vilka fastigheter som ska ingå i verksamhetsområdet för allmänna vattentjänster och som dricksvattenledningen är tänkt att försörja. Den sökta åtgärden är i detta fall nödvändig för att trygga dricksvattenförsörjningen inom området. Detta inbegriper tillförsäkrande och tillgodoseende av vatten av god kvalitet. Kommunens skyldighet i dessa avseenden överensstämmer på så sätt med rådighetsrekvisitet i 2 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet, LSV, om att vidta åtgärder som är önskvärda från allmän miljö- eller hälsosynpunkt. Den beviljade ledningsrätten ger därutöver självständig rådighet enligt 2 kap. 2 § LSV att bedriva vattenverksamhet. Därmed uppfylls de processuella förutsättningarna för att ta upp kommunens ansökan till prövning.

BRAN m.fl. har angående frågan om rådighet anfört sammanfattningsvis följande. Vattenverksamheten i form av sjöförlagda ledningar behövs inte för att motverka förorening genom avloppsvatten. Utsläppen från befintliga avlopp kan antas vara mycket små och i vart fall mycket mindre än de okontrollerade utsläpp som kan ske vid brott på de planerade ledningarna med totalt haveri. Även om kommunen nu beviljats ledningsrätt kan inte detta åberopas till stöd för rådighet då detta inte angavs som något avgörande skäl för rådighet i ansökan och inte heller vid samrådet.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS SKÄL

Genom mark- och miljödomstolens numera laga kraftvunna dom den 10 februari 2023 i mål nr F 1486-22 står det klart att Marks kommun har beviljats ledningsrätt för de vatten- och avloppsvattenledningar och den elektroniska kommunikationsledning som den avvisade ansökan avser. Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att Marks kommun således har erforderlig rådighet enligt 2 kap. 1 och 2 § LSV för att ansökan ska kunna tas upp till prövning. Redan av denna anledning ska mark- och miljödomstolens beslut, förutom såvitt avser rättegångskostnader, undanröjas och målet återförvisas till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.

Mark- och miljööverdomstolen anmärker att Marks kommun även måste anses ha så kallad legal rådighet enligt 2 kap. 5 § första stycket LSV. Mark- och miljööverdomstolen anser därmed, till skillnad från mark- och miljödomstolen, att tillhandahållande av dricksvatten ("rent vatten") är att betrakta som sådan vattenverksamhet som är önskvärd från allmän hälsosynpunkt och som grundar rådighet för kommunen när yrkande om att ta annans fastighet i anspråk för verksamheten samtidigt har framställts enligt 28 kap. 10 § miljöbalken (jämför rättsfallet NJA 2012 s. 362).

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2024-04-05

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand och Petra Bergman, tekniska rådet Annika Billstein Andersson och hovrättsrådet Katarina Berglund Siegbahn, referent.

Föredragande har varit Susanne Schultzberg.

VÄNERSBORGS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

PROTOKOLL
2023-03-23
Handläggning i
parternas utevaro

Aktbilaga 21
Mål nr M 2655-22

RÄTTEN

Rådsmannen Stefan Mattsson (även protokollförare) och tekniska rådet Erik Cardell

SÖKANDE

Marks kommun
Teknik- och serviceförvaltningen
511 80 Kinna

Ombud: Advokat MAPA
Front Advokater AB
Kungstorget 2
411 17 Göteborg

SAKEN

Ansökan om tillstånd enligt miljöbalken för förläggning av sjöledning för dricks- och spillvatten i sjön Lygnern med tillhörande pumpstationer m.m. i Marks kommun; nu fråga om avvisning

---

Mark- och miljödomstolen går igenom handlingarna i målet och antecknar följande.

Marks kommun har ansökt om bl.a. tillstånd till att på botten av sjön Lygnern få förlägga och för framtiden behålla sjöledning för dricksvatten, spillvatten och fiberkablar.

Kommunen har uppgett att tillståndsansökan ska ses som en enhet så att det endast är aktuellt att pröva ansökan i sin helhet och ifråga om rådighet anfört bl.a. följande.

2 kap. 4 § restvattenlagen

Kommunen har s.k. legal rådighet enligt 2 kap. 4 § restvattenlagen att förlägga dricksvattenledningarna då detta utgör vattenverksamhet som innebär vattentäkt för allmän vattenförsörjning enligt 2 kap. 4 § p. 2 restvattenlagen. Av 11 kap. 5 § miljöbalken följer att med vattentäkt avses bortledning av yt- eller grundvatten för vattenförsörjning. Av aktuellt lagrum i restvattenlagen följer att för rådighet enligt 2 kap. 1 § krävs att vattenförsörjningen är allmän, till skillnad från exempelvis sådan

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1070 462 28 Vänersborg	Hamngatan 6	0521-27 02 00 E-post: mmd.vanersborg@dom.se www.domstol.se/vanersborgs-tingsratt/		måndag – fredag 08:00–16:00

vattenförsörjning som avser en industris behov av kyl- eller processvatten. För tolkning av vad som är betrakta som allmän vattenförsörjning kan ledning hämtas i vad som anses utgöra en allmän VA-anläggning enligt lagen om allmänna vattentjänster (LAV). Den första förutsättningen för att det ska vara fråga om allmän vattenförsörjning är att det är fråga om en kommunal anläggning i den meningen att en kommun har rättsligt bestämmande inflytande över den. Den andra förutsättningen är att VA-anläggningen, dvs. i detta fall dricksvattenledningen, har ordnats och använts för att uppfylla en kommuns skyldigheter enligt LAV. Båda förutsättningarna är uppfyllda. Bestämmelsen i 2 kap. 4 § p. 2 restvattenlagen ger därmed Kommunen sådan rådighet som krävs för att Kommunens ansökan ska kunna tas upp för prövning.

Kommunen har vidare rådighet enligt 2 kap. 4 § p. 5 restvattenlagen över förläggningen av spillvattenledningar, fiberkablar och tillhörande pumpstationer eftersom detta utgör vattenverksamhet som behövs för att motverka förorening genom avloppsvatten. Pumpstationerna och fiberkablarna är integrerade delar i verksamheten med spillvattenledningarna och nödvändiga för driften av vattenverksamheten. Fiberkablarna läggs för att koppla pumpstationerna till ett överordnat styrsystem. Fiberkablar förläggs alltså inte för att nyttjas i något kommersiellt ändamål såsom att förse hushåll med fiber, utan de är en del i det allmänna ändamålet på så sätt att de utgör nödvändiga förutsättningar för driften av pumpstationerna genom att möjliggöra kommunikering och övervakning av desamma. Fiberkabeln tillhör på så sätt avloppsledningen, och Kommunen betraktar dessa som en integrerad del. Samma överväganden och grunder som Kommunen gjort och åberopat för avloppsledningen avser därför även fiberkablarna

2 kap. 5 § restvattenlagen

Kommunen har i sin ansökan anfört att sökt åtgärd är nödvändig för att trygga vatten och avloppsförsörjning inom aktuellt område. Med sökt åtgärd menar Kommunen förläggandet av sjöledningar för både dricksvatten och spillvatten. Med att trygga vatten menar Kommunen att det är önskvärt ur allmän hälsosynpunkt för dem som bor och vistas inom området att Kommunen förlägger dricksvattenledningar. Allmän

dricksvattenförsörjning är önskvärt ur allmän hälsosynpunkt då Kommunen ansvarar för vattnets tjänlighet jämfört med egen individuell vattenförsörjning genom grävda eller borrhållsbrunnar samt då Kommunen kan tillgodose hushållsförbrukarnas behov av tjänligt vatten på lång sikt. Detta är också de bakomliggande skälen till att inrätta § 6-område och verksamhetsområde. Kommunen har därmed enligt 2 kap. 5 § restvattenlagen s.k. legal rådighet att bedriva sökt vattenverksamhet rörande sjöledning för dricksvatten. Med att det är nödvändigt för att trygga avlopps-försörjning menar Kommunen att det är önskvärt ur allmän miljösynpunkt att Kommunen förlägger spillvattenledningar. Spillvattenledningarna kommer bidra till att utsläppen av bl.a. kväve och fosfor, läkemedel och hushållskemikalier till Lygnern minskar. Som angivits i ansökan kommer även föroreningsbelastningen på grundvattnet att minska. Kommunen har därmed s.k. legal rådighet enligt 2 kap. 5 § restvattenlagen att bedriva sökt vattenverksamhet genom förläggning av sjöledning för spillvatten, fiberkablarna samt genom anläggande och drift av två pumpstationer för spillvatten med reservkapacitetsmagasin och förläggning av utloppsledningar från nämnda magasin.

Mark- och miljödomstolen meddelar följande

SLUTLIGA BESLUT

1. Mark- och miljödomstolen avvisar ansökan.
2. Marks kommun ska ersätta Länsstyrelsen i Västra Götalands län för rättegångskostnader med 3 200 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för detta beslut till dess betalning sker.
3. Mark- och miljödomstolen sätter ned tidigare beslutad prövningsavgift till 25 000 kr varför 45 000 kr ska återbetalas till Marks kommun när avvisningsbeslutet har vunnit laga kraft.

Skäl för beslutet

Marks kommun har ansökt om tillstånd till vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Mark- och miljödomstolen har därvid att ta ställning till om kommunen enligt 2 kap. 4 eller 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet (LSV eller restvattenlagen) har rådighet över vattnet inom området för verksamheten. Rådighet är en processförutsättning som domstolen självmant ska beakta (se t.ex. prop. 1981/82:130 s. 400-401). Det är sökanden som har att styrka att rådighet föreligger.

2 kap. 4 § restvattenlagen har följande lydelse.

Den som vill bedriva vattenverksamhet har för detta ändamål rådighet som anges i 1 §, om vattenverksamheten innebär

1. vattenreglering,
2. vattentäkt för allmän vattenförsörjning, allmän värmeförsörjning eller bevattning,
3. markavvattning,
4. vattenverksamhet som behövs för allmän väg, allmän farled eller allmän hamn,
5. vattenverksamhet som behövs för att motverka förorening genom avloppsvatten,
6. vattenverksamhet som behövs för järnväg, eller
7. vattenverksamhet som behövs för en starkströmsledning för vilken nätkoncession för linje krävs.

2 kap. 5 § restvattenlagen har följande lydelse.

Staten, kommuner och vattenförbund har rådighet som anges i 1 § för att bedriva sådan vattenverksamhet som är önskvärd från allmän miljö- eller hälsosynpunkt eller som främjar fisket.

Den som är beroende av att vattenförhållandena består har också sådan rådighet för att utföra rensningar för att bibehålla vattnets djup eller läge eller för att omedelbart

återställa ett vattendrag som har vikit från sitt förra läge eller som på något annat sätt har förändrat sitt lopp.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning.

För dricksvattenledningarna har kommunen gjort gällande att rådighet föreligger för att det skulle vara vattentäkt för allmän vattenförsörjning enligt 2 kap. 4 § restvattenlagen. I 11 kap. 5 § miljöbalken definieras vattentäkt som bl.a. bortledning av ytvatten för vattenförsörjning. Definitionerna i miljöbalken gäller också enligt 1 kap. 2 § restvattenlagen den lagen. Mark- och miljödomstolen anser att begreppet vattentäkt inte sträcker sig så långt att ledningsläggningen i Lygnern för distribution av dricksvatten kan inkluderas i begreppet. Det är själva bortledandet som avses (jfr Vattenverksamhet av ALAL och ROST, JUNO version: 1 s. 48). Inte heller kan rekvisitet vattenverksamhet som är önskvärd från allmän miljö- eller hälsosynpunkt i 2 kap. 5 § restvattenlagen anses inkludera dricksvatten-ledningarna, som avser ”rent” vatten. Vad kommunen har anfört föranleder ingen annan bedömning.

Av det anförda följer att ansökan ska avvisas.

Länsstyrelsen har yrkat ersättning i målet med 3 200 kr. Ersättningen är beräknad för en arbetstid på 4 timmar á 800 kr/tim för genomläsning av handlingar och yttrande i ärendet. Domstolen anser att yrkad ersättning är skälig.

Ersättning för rättegångskostnader för eventuell annan part är inte aktuellt eftersom målet ännu inte kungjorts.

När det gäller prövningsavgiften har domstolen i målets inledningsskede fastställt den till 70 000 kr och den är betald. Ansökan har avvisats i ett tidigt skede av målets handläggning. Domstolen anser att omständigheterna är sådana att prövningsavgiften ska sättas ned till 25 000 kr. Marks kommun har rätt att återfå överskjutande del av det inbetalda beloppet, dvs. 35 000 kr när beslutet om avvisning har vunnit laga kraft

(se 3 kap. 9 § och 9 kap. 3 § förordningen [1998:940] om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken).

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (MMD-11)

Överklagande senast den 13 april 2023.

Stefan Mattsson

Hur man överklagar

MMD-11

Vill du att beslutet ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från beslutets datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i beslutet.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att beslutet ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.

Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i beslutet.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att beslutet gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar domstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller det överklagade beslutet. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer hittar du på första sidan i beslutet.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se